

Elektronicko-informační zdroje na MU po roce 2008

Miroslav Bartošek, ÚVT MU

Uživatelé MU si již zvykli na bohatou nabídku kvalitních elektronických informačních zdrojů (EIZ) pro výzkum a vývoj - viz portál EIZ-MU <http://library.muni.cz/ezdroje>. Jde o plně texty časopisů od předních vydavatelů (Elsevier, Springer, Wiley aj.), multioborové megazdroje typu ProQuest či EBSCO, citační databáze Web of Science, specializované zdroje prakticky ze všech vědních oborů, e-knihy, bibliografické databáze, publikace vědeckých a učených společností atd. Každý obor pěstovaný na MU má v zásadě zajištěn přístup k aktuálním odborným a vědeckým poznatkům z celého světa, a to z kteréhokoliv počítače na univerzitě (případně i z počítačů mimo MU - prostřednictvím VPN či proxy-EIZ, viz http://library.muni.cz/ezdroje/vzdaleny_pristup.php).

Téměř všechny tyto elektronické informační zdroje nejsou na Internetu volně dostupné, za přístup k nim musí univerzita platit roční licenční poplatky. Nejde vůbec o malé částky - u větších zdrojů jsou to až statisíce korun ročně. Většina EIZ pro MU byla v minulých letech nakupována s výraznou finanční podporou z grantů pětiletého programu ministerstva školství s názvem *1N - Informační infrastruktura výzkumu*. Tento program však k 31. 12. 2008 skončil. Ministerstvo připravovalo nový obdobný program *INFOZ* na léta 2009-2011. Bohužel však ani na začátku roku 2009 není tento program stále vyhlášen. Důvodem opakovaných odkladů jsou nesouhlasná stanoviska Evropské komise k podobě, v jaké je program na MŠMT připravován.

Odklad programu *INFOZ* znamená nejen značné komplikace pro všechny, kteří se o zajištění EIZ na českých vysokých školách a v akademii věd starají (obvykle jsou to knihovny a knihovnicko-informační centra), ale především ohrožuje dostupnost vědeckých informací pro samotné uživatele. Vysoké školy nejsou připraveny na to, aby si potřebné EIZ hradily plně z vlastních finančních prostředků, takže státní podpora je pro ně zatím nezbytná (tím spíše, že elektronické informační zdroje, včetně zdrojů pro vědu a výzkum,

zatížil stát nejvyšší možnou daní z přidané hodnoty - 19%).

Jaká je tedy aktuální situace a jaké jsou výhledy? Řešitelé dosavadních projektů na zajištění EIZ mají připravena nová konsorcia a předjednané nové licenční smlouvy s dodavateli (bohužel bývá pravidlem, že každé ukončení starých smluv je pro vydavatele vítanou příležitostí k výrazným úpravám cen směrem nahoru). Čeká se na dořešení možnosti státní podpory. MŠMT ČR v svém prohlášení z 8. 12. 2008 [2] uvádí, že pro případ zdržení či neúspěchu programu *INFOZ* má připraveno náhradní řešení „poskytnout v roce 2009 finanční prostředky na zajištění kontinuálního přístupu k nejdůležitějším informačním zdrojům pro výzkum, které využívá více uživatelů, v rozsahu stávajících projektů programu *1N - Informační infrastruktura výzkumu*.”

Přestože financování EIZ v roce 2009 je zatím nedořešená otázka, uživatelů by se to dotknout nemělo. Některé zdroje byly již dříve předplaceny i na část roku 2009, u dalších zdrojů se podařilo s dodavateli dojednat, že přístupy ke zdrojům budou zatím ponechány otevřeny a doplaceny později. Pokud by se ovšem nejasnosti kolem státní podpory delší dobu protahovaly, mohlo by to dostupnost EIZ pro naše uživatele negativně poznamenat.

A na závěr několik dobrých zpráv:

- Jako výsledek nově připravované smlouvy s Elsevier mají uživatelé MU od počátku roku 2009 přístup do celé tzv. Freedom kolekce časopisů služby Science Direct (do konce roku 2008 jsme měli přístup k plným textům cca 300 časopisů, nyní je to téměř 2000 časopisů!). Zvýší se nabídka časopisů i v kolekcích vydavatelů Springer/Kluwer a Wiley/Blackwell.
- Od února 2009 je našim uživatelům zpřístupněna citační databáze Scopus (konkurent databáze Web of Science).
- ÚVT MU zakoupilo nadstavbové nástroje pro lepší využívání elektronických informačních zdrojů na MU: (1) systém SFX pro přímé prolinkování bibliografických a citačních záznamů ve specializovaných databázích na plně texty článků ve zdrojích zakoupených

MU; (2) systém Metalib, který umožní prohledávat z jednoho místa různé EIZ dle výběru uživatele. V současnosti se dokončuje nastavování znalostníchází těchto nástrojů. V příštím čísle Zpravodaje vás budeme o těchto nástrojích informovat podrobněji.

Literatura

- [1] Portál EIZ-MU. <http://library.muni.cz/ezdroje>
- [2] Informace MŠMT ČR k programu INFOZ ze dne 8. 12. 2008. <http://www.msmt.cz/vyzkum/informacni-zdroje-pro-vyzkum-informace-k-8-12-2008-program> □